АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание ученой степени доктора философии (PhD)
по специальности 6D110200 – Общественное здравоохранение

Ожикенова Айман Касымбековна

«Комплексное исследование медико-экономической эффективности использования стационарозамещающих технологий»

Актуальность темы исследования. Современные требования к реализации национальных программ по здравоохранению предусматривают необходимость применения новых для отечественного здравоохранения ресурсосберегающих технологий, позволяющих снизить количество затрат на необоснованные госпитализации, рационально использовать дорогостоящий коечный фонд больниц и улучшить качество жизни пациентов [1,2]. С введением рыночных отношений в здравоохранении вопрос качества медицинской помощи становится все более актуальным. Любая медицинская услуга может найти свой сегмент рынка только в том случае, если окажется выполненной на достаточно высоком уровне [3,4].

В рамках внедрения Единой национальной системы здравоохранения (далее – ЕНСЗ) проведена консолидация бюджета на республиканском уровне на оказание стационарной и стационарозамещающей медицинской помощи, за исключением лечения туберкулезных, психических и инфекционных заболеваний. Медико-экономическое обоснование проводимых преобразований сегодня является особенно актуальным для достижения максимально возможного медицинского результата [5].

Основными направлениями Государственной программы развития здравоохранения Республики Казахстан «Саламатты Қазақстан» на 2011–2015 годы определено развитие социально ориентированной ПМСП, повышение эффективности работы стационарной койки за счет внедрения стационарозамещающих технологий (далее – СЗТ); совершенствование и расширение системы стационарозамещающих диагностических и лечебных технологий; расширение сети дневных стационаров и стационаров на дому [6]. В последние годы отмечается тенденция возрастания интереса к широкому внедрению стационарозамещающих технологий по терапевтическому профилю в ряде индустриально развитых стран мира, что связано с условиями современной жизни и потребностями населения [7-11].

Следует отметить, что в современной литературе широко освещены различные аспекты стационарозамещающей помощи различных профилей педиатрического, терапевтического, хирургического и другие. Изучение отечественной литературы показали, что до настоящего времени системные исследования, направленные анализу деятельности дневных стационаров, эффективности стационарозамещающих технологии не проводились, посвящены лишь единичные публикации [12-17].

Следовательно, углубленный анализ рационального использования СЗТ и оценка медицинской, социальной и экономической эффективности лечения больных в условиях дневного стационара является актуальной как для здравоохранения, так и для лечебно-профилактических организации в современных условиях финансирования. В этой связи, чрезвычайно важным оказывается комплексный медико-экономический подход к обоснованию использования СЗТ лечения.

Цель исследования - комплексная оценка медико-экономической эффективности стационарозамещающих технологии и разработка путей совершенствования.

Задачи исследования

1. Анализ и оценка организации стационарозамещающей помощи в мировой практике.
2. Провести анализ и оценку показателей деятельности дневных стационаров г. Алматы и областей за последние 5 лет.
3. Оценить качество и социальную эффективность оказываемой стационарозамещающей медицинской помощи на основе социологического опроса.
4. Изучить медицинскую и экономическую эффективность стационарозамещающей медицинской помощи на основе оценки деятельности медицинских организации.
5. Разработать рекомендации по организации медицинской помощи по различным формам СЗТ в условиях перехода на новые формы финансирования медицинских организации.

Научная новизна

1. Проведена оценка удовлетворенности пациентов качеством стационарозамещающей медицинской помощи и установлены составляющие факторы качества стационарозамещающей медицинской помощи, влияющие на удовлетворенность.
2. Дана экспертная оценка комплексной эффективности стационарозамещающих технологии, показана целесообразность проведения регулярного мониторинга оценки удовлетворенности пациентов стационарозамещающей помощью, результаты которых позволили оценить качество оказания медицинской помощи в дневных стационарах.
3. Разработана модель которая позволяет определить стратегические направления деятельности дневного стационара и выработать практические рекомендации по развитию стационарозамещающей медицинской помощи населению.

Теоретическая значимость

Разностороннее, углубленное изучение эффективность использования стационарозамещающих технологий по оказанию медицинских услуг населению является доказательной базой по обоснованию реструктуризации стационарной медицинской помощи в рамках ЕНСЗ.

Практическая значимость

Результаты исследования предназначены для применения в практическом здравоохранении руководителями управления здравоохранения, руководителями медицинских организации, оказывающих стационарозамещающую помощь, руководителями территориального департамента комитета оплаты медицинских услуг, руководителями региональных филиалов Республиканского центра электронного здравоохранения для оценки эффективной деятельности дневных стационаров, улучшения качества стационарозамещающей помощи, для анализа и планирования в системе здравоохранения региона объемы стационарозмещающей помощи.

Дана экспертная оценка комплексной эффективности стационарозамещающих технологии, показана целесообразность проведения регулярного мониторинга оценки удовлетворенности пациентов стационарозамещающей медицинской помощью, результаты которых позволили оценить качество оказания медицинской помощи в дневных стационарах и наметить пути ее улучшения.

Положения, выносимые на защиту

1. Результаты исследования показали что, удовлетворенность респондентов в большей мере взаимосвязано с результативностью самого лечения. Улучшение качества стационарозамещающей медицинской помощи способствует повышению востребованности ДС населением и влияет на удовлетворенность респондентов.

2. Непрерывный мониторинг показателей деятельности дневных стационаров и системы анализа эффективности использования стационарозамещающих технологии создают благоприятную почву для роста конкурентоспособности организации здравоохранения, оказывающие стационарозамещающую помощь

3. Результаты исследования подтверждают наличие взаимосвязи между трудоспособным возрастом и выбором наиболее удобной формы медицинской помощи. Увеличение плановой госпитализации, снижение вызовов на дому, снижение потребления стационарной помощи, увеличение темпа прироста пролеченных пациентов трудоспособного возраста показывает значительный косвенный экономический эффект и уменьшение экономических потерь.

Публикации по теме диссертации

По материалам диссертации опубликовано 15 научных работ, 12 из них на английском языке, 2 на русском, 1 на казахском. В журналах, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК опубликовано 4 публикации, 9 публикации в сборниках международных и зарубежных конференций в том числе 3 тезиса на английском языке в зарубежном журнале European Journal of Public Health, 2 статьи на английском языке издана в журнале Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences с импакт-фактором 0,164 (Indexed and abstracted in Scopus, Embase Elsevier).

6D110200 - Қоғамдық денсаулық сақтау мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін қорғауға арналған диссертацияның

АННОТАЦИЯСЫ

Ожикенова Айман Касымбековна

«Стационарды алмастыру технологияларын қолданудың медициналық және экономикалық тиімділігін кешенді зерттеу»

Зерттеу жұмысының өзектілігі. Денсаулық сақтаудың ұлттық бағдарламаларын жүзеге асырудың қазіргі заманғы талаптары отандық денсаулық сақтауда жаңа ресурс үнемдейтін технологияларды қолдану, негізсіз стационарға жатқызу шығындарының санын төмендету, қымбат стационар төсегінің қорын тиімді пайдалану және науқастардың өмір сүру сапасын жақсарту қажеттіліктерін қарастырады [1,2]. Нарықтық қатынастардың енгізілуіне байланысты денсаулық сақтаудағы медициналық көмек берудің сапасы мәселелерінің маңыздылығы артуда. Кез келген медициналық қызмет көрсету жоғары деңгейде жасалынса, нарықтағы өз орны табылары сөзсіз [3,4].

Бірыңғай ұлттық денсаулық сақтау жүйесін іске асыру шеңберінде (бұдан әрі - БҰДЖ) туберкулез, психиатриялық және инфекциялық ауруларды емдеуді қоспағанда, стационарда және стационарды алмастыратын медициналық көмек көрсетудің республикалық деңгейде бюджетті шоғырландыру жұмыстары жасалынды. Жасалынған қайта құрудың медициналық-экономикалық негіздемесі ең жақсы медициналық нәтижелерге жету үшін аса маңызды болып табылады [5].

2011-2015 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының денсаулық сақтауды дамыту жөніндегі «Саламатты Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламасының негізгі бағыттары анықталды: әлеуметтік-бағдарланған алғашқы медициналық-санитарлық көмекті дамыту; байланысты стационар алмастыру технологиясы (бұдан әрі ААТ) енгізу есебінде стационар төсегі жұмыстарының тиімділігін арттыру; стационар алмастырушы емдеу-диагностикалық технологиялар жүйесін жетілдіру және кеңейту; күндізгі стационар мен үй жағдайында емдеуді кеңейту [6]. Тұрғындардың тұтыну қажеттіліктері мен қазіргі өмірдің жағдайына байланысты әлемнің индустриалды дамыған елдердің қатарында терапевтік профиль бойынша стационар алмастыру технологияларын кеңінен ендіруге қызығушылықтың өсу тенденциясы соңғы жылдарда байқалады [7-11].

Педиатрлық, терапевтік, хирургиялық және басқа да түрлі профильдерге стационар алмастыру көмегінің түрлі аспектілерін қазіргі әдебиеттерде кеңінен ашып көрсететіндігін атап кету қажет.

Әдебиет көздерін зерттеу барысында осы кезге дейін стационар алмастыру технологияларының тиімділігіне бағытталған жүйелі зерттеулердің жоқтығы байқалды, күндізгі стационар қызметіне арналған жарияланымдар санаулы ғана [12-17].

Демек, стационар алмастыру технологияларын қолданудың терең талдау мен күндізгі стационар жағдайында ауруларды емдеудің медициналық, әлеуметтік және экономикалық тиімділігін бағалау бүгінгі қаржыландыруда денсаулық сақтау үшін қандай өзекті болса, емдеу- профилактикалық ұйымдары үшін де сондай өзекті болып табылады. Осыған орай кешенді медициналық-экономикалық тұрғыдан стационар алмастыру технологиясын қолданып емдеу өте маңызды болып табылады.

Зерттеу мақсаты – стационар алмастыру технологиясының медициналық-экономикалық тиімділігін кешенді бағалау және жетілдіру жолдарын жасау.

Зерттеу міндеттері

1. Әлемдік тәжірибедегі стационарды алмастыратын көмек көрсетуді ұйымдастыруды талдау және бағалау.
2. Соңғы 5 жылғы Алматы қаласы мен аймақтарының күндізгі стационар қызметі көрсеткіштерін талдау және бағалау
3. Социологиялық сауалнама жүргізу арқылы пациенттердің пікірі бойынша көрсетілген стационар алмастыратын медициналық көмектің сапасы мен әлеуметтік тиімділігін бағалау.
4. Медициналық ұйымдардың қызметтерінің негізінде стационар алмастыратын медициналық көмек көрсетудің медициналық және экономикалық тиімділігін зерттеу.
5. Медициналық ұйымдарды қаржыландырудың жаңа формасына көшу жағдайында стационар алмастыру технологияларының түрлі формалары бойынша, медициналық көмек көрсету ұйымдары бойынша ұсыныстар жасау.

Ғылыми жаңалығы

1. Стационар алмастыратын медициналық көмек көрсетудің сапасына пациенттердің қанағаттануларына бағалау жүргізілді және қанағаттануларына әсер ететін стационар алмастыратын медициналық көмек көрсетудің сапасын құраушы факторлары анықталды.
2. Стационар алмастыру технологияларының кешенді тиімділігіне эксперттік бағалау берілді, стационар алмастыратын медициналық көмек көрсетудің сапасына пациенттердің қанағаттануларына бағалау мониторингін үнемі жүргізу мақсатылығының нәтижесі күндізгі стационарда медициналық көмек көрсетудің сапасын бағалауға мүмкіндік береді.
3. Тұрғындарға стационар алмастыру медициналық көмек көрсетуді дамыту бойынша тәжірибелік ұсыныстар жасайтын және күндізгі стационар қызметінің стратегиялық бағытын анықтайтын модель құрылды.

Теориялық мәнділігі

БҰДЖ шеңберінде стационарлық медициналық көмек көрсетуді қайта құру контекстінде стационар алмастыру технологияларын қолдану тиімділігін анықтау тұрғындарға медициналық қызмет көрсету бойынша терең, жан-жақты зерттеуге мүмкіндік берді.

Практикалық мәнділігі

Зерттеу нәтижелерін тәжірибеде денсаулық сақтау ұйымдарының жетекшілері, стационар алмастыратын көмекті көрсететін медициналық ұйымдардың жетекшілері, жергілікті медициналық қызметті төлеу комитеті

департаментінің жетекшілері, Республикалық денсаулық сақтаудың электронды орталықтарының аймақтық жетекшілері күндізгі стационарлардың қызметінің тиімділігін бағалау үшін, стационар алмастыратын көмектің сапасын жақсарту үшін, стационар алмастыратын көмектің аймақтық көлемін денсаулық сақтау жүйесінде талдау мен жоспарлау үшін қолдана алады.

Қорғауға алып шығатын қағидалар

1. Зерттеу нәтижесі респонденттердің қанағаттанушылықтары көпшілік жағдайда емдеу нәтижесіне байланысты. Стационар алмастыратын медициналық көмек көрсетудің сапасының жақсаруы күндізгі стационарлардың тұрғындарға қажеттіліктерінің жоғарылауына алып келеді және респонденттердің қанағаттанушылықтарына ықпал етеді.

2. Күндізгі стационарлардың қызметінің үздіксіз мониторинг көрсеткіштері мен стационар алмастыру технологияларын қолдану тиімділігін талдау жүйелері стационар алмастыратын медициналық көмек көрсететін денсаулық сақтау ұйымдарының бәсекелестігін қалыптастырып, негізін салады.

3. Зерттеу нәтижесі еңбекке қабілетті жас шамасы мен медициналық көмек көрсетудің барынша ыңғайлы формасын таңдаудың арасында өзара байланыстың барлығын нақтылайды, стационарға жоспарлы жатқызудың ұлғаюы, үйге шақырудың азаюы, стационар көмегін пайдаланудың төмендеуі, еңбекке қабілетті жастағы пациенттердің емделуінің өсу темпінің көтерілуі едәуір қосымша экономикалық тиімділік пен экономикалық шығынның азаюын көрсетеді.

Диссертация тақырыбы бойынша жарияланымдар

Диссертация материалдары бойынша 15 ғылыми жұмыс жарық көрді, оның 12 ағылшын тілінде, 2 орыс тілінде, 1 қазақ тілінде. ҚР БҒМ білім және ғылым саласын бақылау Комитет ұсынған журналдарда 4 мақала, 9 мақала халықаралық және шетелдік конференцияларда, оның ішінде 3 тезис ағылшын тілінде шетелдік журнал European Journal of Public Health, 2 статья ағылшын тілінде Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences импакт-факторы 0,164 (Indexed and abstracted in Scopus, Embase Elsevier) журналдарында жаряланды.

ABSTRACT

Dissertation for the Doctor of Philosophy Degree of (PhD),
Specialty 6D110200 – Public Health

Ozhikenova Aiman Kassymbekovna

«A comprehensive study of medical-economic efficiency of using hospital replacement technologies»

The relevance of the research topic. Modern requirements to the implementation of national health programs require the application of resource-saving technologies new to national health care system, that allow to reduce the expenditures for unreasonable hospitalization, to rationally use costly bed space in hospitals and improve patients' quality of life [1,2]. Since the establishment of market relations in healthcare, the issue of the quality of medical care is becoming increasingly relevant. Any medical service can find its market segment only if it is carried out at a quite high level [3,4].

While implementing Unified National Health Care System (hereinafter – UNHCS) a budget consolidation was carried out at a national level for providing hospital and hospital-replacement medical care, except for the treatment of tuberculosis, mental and infectious diseases. Medical-economic justification of the changes being undertaken today is particularly relevant for achieving the best possible medical result [5].

The main directions of The State Program of Healthcare Development "Salamatty Kazakhstan" for 2011-2015 are the development of socially-oriented PHC, improving the performance efficiency of hospital beds through the introduction of hospital-replacement technologies (hereinafter – HRT); the improvement and expansion of the system of hospital-replacement diagnostic and therapeutic technologies; expanding the network of day hospitals and home care [6]. In recent years, a number of industrialized countries have showed a tendency of increased interest to a broad introduction of hospital-replacement technologies in the therapeutic profile, that is connected with the conditions of modern life and the needs of the population [7-11].

It has to be noted that various aspects of hospital-replacement care of pediatric, therapeutic, surgical and other profiles are widely covered in modern literature. A study of the literature sources has revealed that there hasn't been conducted any systematic researches of the effectiveness of hospital-replacing technologies up to date; very few publications are dedicated to the analysis of the activities of day hospitals [12-17].

Therefore, in-depth analysis of the rational use of HRT and the assessment of medical, social and economic efficiency of treating patients in a day hospital are relevant both for healthcare and medical-preventive organizations in modern financing conditions. In this regard, a comprehensive medical-economic approach to the substantiation of the use of HRT treatment is extremely important.

The aim of research – a comprehensive assessment of medical and economic efficiency of hospital replacing technologies and development of the ways of improvement.

The objectives of research

1. Analysis and evaluation of the organization of hospital-replacement care in world practice.
2. To carry out the analysis and assessment of day hospitals' performance in Almaty and regions over the past 5 years.
3. To assess the quality and social efficiency of the provided hospital-replacing medical care according to patients on the basis of a sociological survey.
4. To study the medical and economic effectiveness of hospital-replacement medical care.
5. To develop recommendations on the organization of medical care on various forms of HRT in conditions of transition to new forms of financing healthcare organizations.

Scientific novelty

1. The patients' satisfaction level with the quality of hospital-replacement medical care was evaluated and the components of the quality factor of hospital-replacement medical care influencing the level satisfaction were determined.
2. The research provides the expert evaluation of the end-to-end performance of hospital-replacement technologies, demonstrates the expediency of conducting regular evaluation of the patients' satisfaction with hospital-replacing medical care. Their results let assess the quality of medical care in day hospitals and identify methods for improving.
3. Developed a model which allows to define the strategic directions of day hospital activities and to develop practical recommendations for the development of medical care inpatient population.

Theoretical significance

Versatile, in-depth study of the day hospitals' activities on providing medical care to population let determine the efficiency of using hospital-replacement technologies in the context of restructuring hospital care within UNHCS.

Practical significance

The results of the study are intended for application in practical healthcare by directors of the health departments, heads of medical organizations rendering hospital-replacing care, heads of territorial department of the committee for medical service payment, heads of regional branches of the Republican center for e-health to assess effective operation of day hospitals, to improve the quality of hospital-replacing care, to analyze and plan the volume of hospital-replacing care in healthcare system of the region.

Provisions submitted for defending

1. The results of the study showed that respondents' satisfaction is largely connected with the effectiveness of the treatment itself. Improving the quality of hospital-replacing medical care contributes to the increase of population's demand in day hospitals and affects respondents ' satisfaction level.

2. Continuous monitoring of the day hospitals' performance and system of the analysis of effectiveness of using hospital-replacing technologies create a breeding ground for the growth of competitiveness of the healthcare organizations rendering hospital-replacing care.

3. The results of the study confirm the existence of relationship between working age and choice of the most convenient forms of medical care. Changes in the structure of hospitalization including the increase of planned hospitalization, a decrease of house calls, decrease in the use of hospital care, increase in growth rate of the treated patients of working age show a significant indirect economic impact and reduction of economic losses.

Publications on the topic of thesis

15 scientific works were published on materials of the thesis, 12 of them are in English, 2 are in Russian, 1 – in Kazakh. 4 publications were published in journals recommended by Committee for Control of Education and Science of Kazakh Ministry of Education and Science, 9 publications were published in collections of international and foreign conferences including 3 thesis in English in European Journal of Public Health, 2 articles in English were published in Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences with an impact factor of 0,164 (Indexed and abstracted in Scopus, Embase Elsevier).